

Stockholm den 25 april 2023

R-2023/0150

Till Justitiedepartementet

Ju2023/00145

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 25 januari 2023 beretts tillfälle att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till rådets förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande av avgöranden och godkännande av officiella handlingar i frågor som rör föräldraskap och om inrättandet av ett europeiskt föräldraintyg, KOM(2022) 695.

Bakgrund

Förslaget är inriktat på barnets bästa och barnets rättigheter. Intentionen är att skapa bättre rättssäkerhet för familjer – oavsett familjekonstellation – som befinner sig i gränsöverskridande situationer inom EU utifrån att de exempelvis flyttar eller reser från ett medlemsland till ett annat, eller har familjemedlemmar eller egendom i ett annat medlemsland.

En av de centrala aspekterna i förslaget är att föräldraskap som har fastställts i ett av EU:s medlemsländer ska erkännas i alla andra medlemsländer utan att något särskilt förfarande krävs. Det handlar bl.a. om bestämmelser rörande fastställande av behörig domstol, val av tillämplig lag, erkännande av föräldraskap samt inrättande av ett europeiskt föräldraintyg.



Synpunkter

Allmänna synpunkter på förslaget

Advokatsamfundet välkomnar Europeiska kommissionens förslag till rådets förordning. Advokatsamfundet anser att det finns ett stort värde i en enhetlig reglering inom EU som innebär att de rättigheter som följer av nationell lagstiftning ska erkännas även i övriga medlemsländer.

För närvarande saknas ett sådant enhetligt regelverk för medlemsländerna avseende behörighet, tillämplig lagstiftning och erkännande på föräldraskapsområdet. För individer och familjer som befinner sig i en gränsöverskridande situation kan avsaknaden av enhetlighet skapa rättsosäkerhet och juridiska svårigheter utifrån att de kan tvingas inleda administrativa eller rättsliga förfaranden för att få sitt föräldraskap erkänt. Dessa förfaranden kan bli både kostsamma och tidskrävande. Framförallt resulterar avsaknaden av ett gemensamt regelverk i en typ av diskriminering där familjer inom EU behandlas olika beroende på familjekonstellation. Advokatsamfundet ser därför positivt på förslaget som kan leda till ett bättre skydd för barns grundläggande rättigheter, en bättre rättssäkerhet för familjerna samt minskade kostnader för familjerna och medlemsländernas administrativa och rättsliga system.

Från ett barnperspektiv kommer förslaget innebära en större möjlighet för barn i gränsöverskridande situationer att kunna åtnjuta de rättigheter som följer av föräldraskap enligt nationell lagstiftning i frågor som arv, underhåll, vårdnad m.m.

Vissa anmärkningar

För det första anser Advokatsamfundet att det finns en risk att förslaget inte kommer att kunna lyckas med ambitionen om ett enhetligt regelverk, eftersom det inte kan förutsättas att enighet mellan alla medlemsstater kan nås i samtliga frågor. Det innebär att barn och familjer även fortsättningsvis kommer att behandlas olika utifrån vilka stater som berörs i den aktuella situationen. Särskilt finns en risk att barn som tillkommit genom surrogatarrangemang eller har samkönade föräldrar kan komma att behandlas olika i jämförelse med andra barn beroende på medlemsstat.

För det andra ställer förslaget ett högt krav på digitalisering hos de berörda myndigheterna i de olika medlemsstaterna, vilket åtminstone till en början kommer innebära kostnader och praktiska svårigheter beroende på den digitala utvecklingen i



de olika medlemsländerna. Dessa kostnader bör dock kunna vägas upp av bl.a. den ökade effektivitet och minskade administrativa börda som förordningen kan antas leda till på längre sikt.

Slutligen ställer sig Advokatsamfundet tveksamt inför bestämmelserna i förslaget artikel 15 och artikel 31 angående barns rätt att uttrycka sina åsikter. Oaktat att det är en fundamental princip att barn ska höras i frågor gällande dem, så är frågan om föräldraskap i första hand en statusfråga och inte en lämplighetsfråga. Det kan således ifrågasättas om det är lämpligt att ett barn ska uttrycka sina åsikter avseende frågor om fastställande av föräldraskap eftersom det finns en risk att sådan reglering kan få oönskade konsekvenser.

Advokatsamfundet lämnar, med de påpekanden som framförs ovan, förslaget utan erinran.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander